

Децембар 2021.// број 1 // ISSN 2812-7668

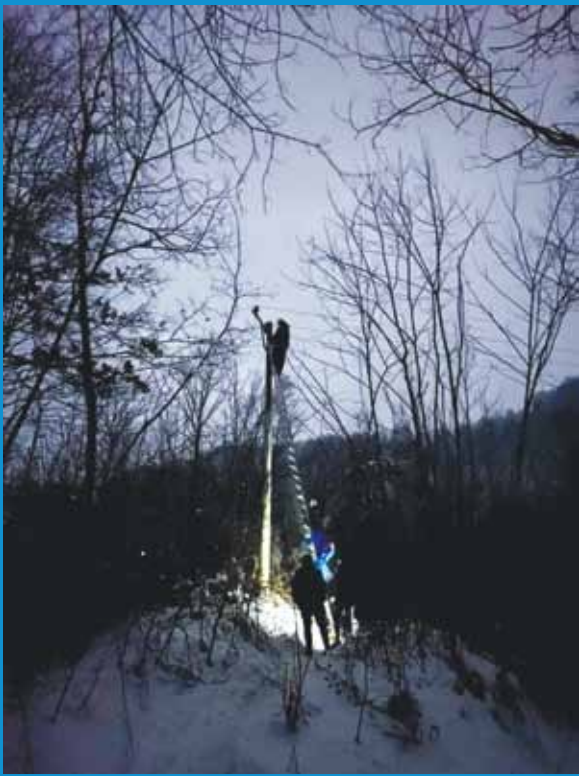
ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈА

ЛИСТ ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈЕ СРБИЈЕ

**ИНТЕРВЈУ СА В.Д. ДИРЕКТОРА
ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈЕ СРБИЈЕ
БОЈАНОМ АТЛАГИЋЕМ**

ПОДРШКА БОРБИ ПРОТИВ КОРОНА ВИРУСА

УГОВОР СА ЕБРД ЗА „ПАМЕТНА БРОЈИЛА“

Поштовани читаоци,

Пред вама је први број компанијског интерног листа „Електродистрибуција“ од када Електродистрибуција Србије послује као засебно предузеће, а који има за циљ да представи актуелности у раду Електродистрибуције Србије, као стратешког предузећа у електроенергетском сектору наше земље.

Трудићемо се да вам у нашем листу представимо резултате рада Електродистрибуције Србије, али и да представимо наше запослене, који чине срж компаније и који својим преданим радом, упркос још једној тешкој години, оптерећеној пандемијом, доприносе добрим пословним резултатима у испуњавању наше кључне функције – континуира-

на и квалитетна испорука електричне енергије свим нашим корисницима.

Све у свему, Електродистрибуција Србије улази у 2022. годину као снажна компанија, спремна да настави са интензивним активностима на одржавању и значајним улагањима у модернизацију електродистрибутивне мреже.

Надамо се да ће у 2022. години пандемија најзад остати иза нас и да ћемо моћи да се вратимо нормалним условима за рад и пословање предузећа.

Желимо вама и вашим породицама много здравља, среће и пословног успеха у 2022. години!

*Зоран Павић
Директор Сектора за
односе с јавношћу*

О НАМА: Година прва	5
ИНТЕРВЈУ: В.Д. директора Електродистрибуције Србије Бојан Атлагић: „Електродистрибуција Србије – стратешка компанија у електроенергетском сектору“	6–9
СРБИЈА ОКО НАС: Подршка ЕДС-а у борби против корона вируса	10
Путаре у стопу прати енергија ЕДС-а	10
Спремно дочекан још један страни инвеститор	11
У сусрет новим инвестицијама	11
Добра енергија за развој југозапада Србије	12
Монтирано преко 38 километара снопа	12
Обновљена трафостаница за стабилније снабдевање купаца ..	13
Власотиначка „стодесетка“ у новом издању	13
Оптимално коришћење свих ресурса	14
Кључан мониторинг губитака	15
Обнављање дистрибутивне мреже у ваљевским селима	15
РЕПОРТАЖА: Најбоља енергија за светињу	16–17
ПРЕДСТАВЉАЊЕ: Успешно пратимо пројекте од значаја за Републику	18
ДИСПЕЧЕРСКИ ДНЕВНИК: Електронски диспечерски дневник у пуној примени	19
ПРОФИЛИК: Изазован посао је потврда професионализма	20
БЕЗБЕДНОСТ И ЗАШТИТА НА РАДУ: Безбедност на првом месту	21
СТРУЧНИ СКУПОВИ: Енергетика на новим темељима је изазов за дистрибуцију	22
Развој електроенергетског сектора је императив	23
ПАМЕТНА БРОЈИЛА: За ефикасније и лакше управљање мрежом уз смањење губитака	24
ЕКОЛОГИЈА: Соларни панели у српским домаћинствима	25
ТЕХНОЛОШКА ДОСТИГНУЋА: Електромобили освајају свет	26
НОВИ ПРОПИСИ: Купци-произвођачи, корак напред у енергетској транзицији	27
СПОРТ: Краљевчани најбоље пласирани	28
ТУРИЗАМ, ПУТОПИС: Ђавоља Варош – најпознатији природни споменик у Европи. . .	29
ИСТОРИЈА, ТРАДИЦИЈА: Струја ће радити за нас	30

„Електродистрибуција“
Лист Електродистрибуције Србије

Издавач:
Електродистрибуција Србије д.о.о.
Београд
Булевар уметности бр. 12
11070 Београд – Нови Београд

В.Д. директора:
Бојан Атлагић

Директор Сектора за односе с
јавношћу:
Зоран Павић

Главни и одговорни уредник:
Александра Јанчић Ракичевић

Адреса редакције:
Булевар уметности бр. 12
11070 Београд – Нови Београд
Тел. редакције: 011/3654669
Mail: pr@ods.rs

www.elektrodistribucija.rs

Штампа:
ЈП СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК
Јована Ристића бр. 1
11000 Београд

Тираж:
4.000 примерака

Изази тромесечно

СIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

658(497.11)(085.3)

ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈА : лист
Електродистрибуције
Србије / главни и одговорни уредник:
Александра Јанчић Ракичевић. -
2021, бр. 1- децембар. - Београд :
Електродистрибуција Србије, 2021-
(Београд : Службени гласник). - 30 cm

Тромесечно.
ISSN 2812-7668 =
Електродистрибуција (Београд. 2021)
COBISS.SR-ID 54609417

Оправдали смо поверење као самостална компанија

ГОДИНА ПРВА

Успешна прва година рада Електродистрибуције Србије као независне компаније

ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈА СРБИЈЕ

Електродистрибуција Србије са успехом је окончала прву годину рада као посебна компанија, задужена за управљање и одржавање дистрибутивног система електричне енергије у Србији.

Процес одвајања ОДС-а од ЕПС-а заокружен је крајем 2020. године, када је између Владе Републике Србије и ЈП ЕПС потписан Уговор о преносу удела у Оператору дистрибутивног система „ЕПС Дистрибуција“ са ЈП ЕПС на Републику Србију.

ције“, којим је промењено име у „Електродистрибуција Србије“ и уређено пословање оператора, а на основу тога је донета одлука о оснивању „Електродистрибуције Србије“ доо Београд.

На тај начин је завршен процес одвајања делатности дистрибуције електричне енергије од производње и снабдевања који је започет пре пет година, са циљем ефикаснијег пословања Електродистрибуције Србије и јачање делатности дистрибуције електричне енер-

Поступком преноса удела реализован је и Закључак Владе Републике Србије, којим је прихваћен извештај о потреби спровођења активности за усклађивање пословања Оператора дистрибутивног система са Законом о јавним предузећима и Законом о енергетици и Плана за реорганизацију ЕПС Дистрибуције.

Промена власништва у „ЕПС Дистрибуцији“ је уписана 31. децембра 2020. године, решењем Агенције за привредне регистре, а Влада Србије је 28. јануара 2021. године донела Одлуку о изменама оснивачког акта „ЕПС Дистрибу-

ције, као и свођења губитака у дистрибутивној мрежи на најнижи могући ниво.

Иначе, овај процес је био предвиђен Законом о енергетици, као и правилима из Трећег енергетског пакета Европске уније, а идеја ове активности је да оператор дистрибутивног система буде независна компанија која ће омогућити свим заинтересованим снабдевачима који послују на тржишту у Србији, да под истим условима снабдевају купце електричне енергије.

P.E.

В.Д. директора Електродистрибуције Србије Бојан Атлагић

ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈА СРБИЈЕ – СТРАТЕШКА КОМПАНИЈА У ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКОМ СЕКТОРУ

Фото: Александар Керекеш-Кеки

Од почетка 2021. године Електродистрибуција Србије послује као засебно предузеће. Шта доноси ова реорганизација у електроенергетском систему Србије?

-Крајем прошле године Влада Републике Србије потписала је са ЈП ЕПС Уговор о преносу удела у Оператору дистрибутивног система „ЕПС Дистрибуција“ са ЈП ЕПС на Републику Србију.

Тиме је завршен процес раздвајања ОДС-а и ЕПС-а, који је започео пре пет година и представља одвајање делатности дистрибуције електричне енергије од производње и снабдевања, у складу са Законом о енергетици, као и правилима из Трећег енергетског пакета Европске уније.

Идеја ове активности је да оператор дистрибутивног система буде независна компанија, која ће омогућити свим заинтересованим снабдевачима, да под истим условима снабдевају купце електричне енергије.

Такође, циљ преноса власништва је ефикасније пословање Електродистрибуције Србије и јачање делатности дистрибуције електричне енергије, смањивање губитака у дистрибутивној мрежи на најнижи могући ниво, као и стварање услова за лакше интегрисање нових производних капацитета.

Треба истаћи и да је веома важно да је сада технички део дистрибутивне делатности на једном месту, што ће свакако утицати на побољшање квалитета услуга, као и повећање

поузданости снабдевања електричном енергијом крајњих корисника.

Електродистрибуција Србије је стратешко предузеће од великог значаја за електроенергетски систем наше земље.

-У питању је привредно друштво од стратешког значаја не само за енергетски систем земље, већ и за економију у целини. Електродистрибуција Србије дистрибуира електричну енергију за близу 3,7 милиона корисника, од чега је скоро 3,3 милиона домаћинстава у Србији. Важно је нагласити и да је укупна дужина средњенапонских водова и нисконапонске мреже, о којој се стара Електродистрибуција Србије, преко 164 хиљаде километара.

Електродистрибутивна делатност се обавља у преко 33 огранка, распоређених у пет дистрибутивних подручја (ДП) установљених по територијалном принципу, Дистрибутивна подручја Нови Сад, Београд, Краљево, Ниш и Крагујевац.

Такође, пословање Електродистрибуције Србије не би могло да се одвија без наших запослених, који врло често и у веома отежаним условима, својим великим залагањем, трудом и стручношћу обезбеђују функционисање дистрибутивног система и управо они представљају најважнији сегмент наше компаније.

Електродистрибуција Србије даје и велики допринос економском развоју земље, посебно када је у питању реализација великих инфраструктурних пројеката у нашој земљи.

-Допринос који је Електродистрибуција Србије дала реализацији тих пројеката је заиста значајан.

Ту бих истакао активности Електродистрибуције Србије у изградњи магистралног гасовода од бугарске границе до границе са Мађарском, односно гасовода „Турски ток“ кроз Србију. То је енергетски пројекат од значаја, не само за Србију, већ и за регион у целини. Ту су и инвестиције у електроенергетску инфраструктуру око стратешких саобраћајних коридора, деоница Прељина – Пожега на

аутопуту „Милош Велики“, затим Моравски коридор, деоница Појате - Прељина, деоница аутопута Кузмин – Сремска Рача, Рума - Шабац, Фрушкогорски коридор, припреме за инвестиције везане за низ брзих саобраћајница које ће се градити у наредном периоду, као што су брза саобраћајница „Вожд Карађорђе“, аутопут Београд – Зрењанин – Нови Сад и други.

Остварене су и и веома значајне активности у сегменту привлачења нових страних инвеститора.

-Треба нагласити да је Електродистрибуција Србије реализовала и значајне пројекте привлачења нових великих индустријских потрошача-страних инвеститора, посебно пројеката које је Влада прогласила за пројекте од посебног интереса за Републику Србију, као што су фабрика „Линглонг“ у Зрењанину, „Тојо Тајерс“ и МТУ у Инђији и Старој Пазови, „Бросе“ у Панчеву, „Мотерсон“ у Ћуприји, „Континентал“ у Каћу, „Бизерба“ у Ваљеву, „Нестле“ у Сурчину итд.

Фото: Александар Керекеш-Кеки

Такође су веома значајни и пројекти изградње станова за припаднике снага безбедности и њихово прикључење на мрежу.

Реализоване су и значајне инвестиције у унапређење постојеће дистрибутивне мреже.

- Свакако. То су инвестиције које треба да обезбеде сигурност напајања и могућност прикључења нових корисника на постојећем конзуму, као што су нове ТС 110 kV у Тутину, Аранђеловцу, Нишу (Ниш 6), Петровцу на Млави, Пожаревцу, Панчеву, Каћу и Београду (Аутокоманда, Савски амфитеатар и Београд на води), као и реконструкција постојећих ТС у Новом Пазару, Зрењанину, Инђији, Старој Пазови, Коцељеви, Шапцу, Београду (Београд 6, Београд 9 и Београд 10) итд.

Електродистрибуција Србије дала је и свој велики допринос борби против пандемије корона вируса.

- Као компанија од стратешког значаја, и друштвено-одговорна компанија, Електродистри-

буција Србије је организовала свој рад у отежаним условима пандемије и обезбедила несметано и ефикасно функционисање дистрибутивног система, уз спровођење свих мера заштите запослених, у складу са препорукама Кризног штаба Владе Републике Србије. Такође, Електродистрибуција Србије је била активно ангажована у реализацији значајних нових болничких капацитета, пре свега приликом прикључења на мрежу три нове ковид болнице, у Батајници, Крушевцу и Новом Саду, као и реализацији пројекта изградње фабрике вакцина у нашој земљи.

Електродистрибуција Србије има своју улогу и у припреми законских решења у енергетском сектору.

- Познато је да Електродистрибуција Србије има веома добру сарадњу пре свега са ресорним Министарством рударства и енергетике, као и са осталим министарствима, али и са НАЛЕД-ом, на изналагању законских решења за убрзавање читавог процеса изградње

Нова графосјаница „Лазаревац“ 4

Национални диспечерски центар

електроенергетских објеката. Исто тако, Електродистрибуција Србије је својим предлозима активно учествовала у припреми сета енергетских закона који су недавно усвојени.

Читав свет се суочава са енергетском транзицијом и развојем обновљивих извора енергије. Електродистрибуција Србије и у том процесу има важну улогу.

-Посебан изазов и задатак за Електродистрибуцију Србије у наредном периоду биће прикључење објеката произвођача-купаца електричне енергије (прозјумера), код којих се соларни панели монтирају на крововима објеката. Улога Електродистрибуције Србије је да припреми техничка решења прикључења и максимално поједностави процедуру за прикључење, у циљу промовисања коришћења обновљивих извора енергије.

Све у свему, 2021. година је била година великих организационих промена у Електродистрибуцији Србије, али и значајних инвестиција у унапређење и модернизацију дистрибутивне

мреже. Мислим да можемо да будемо задовољни постигнутим резултатима, у години у којој смо били суочени са пандемијом корона вируса и њеним негативним утицајем на економска кретања. Очекујемо и верујемо да ће и 2022. година бити успешна година за Електродистрибуцију Србије.

Желим да изразим велику захвалност свим нашим запосленима, који су у децембру, у екстремно тешким временским условима, даноноћно радили на отклањању кварова, борећи се како би електрична енергија што пре поново стигла до сваког домаћинства у угроженом подручју. Тиме су још једном потврдили личну одговорност према нашој компанији и велику бригу и поштовање за сваког грађанина наше Србије.

На крају, свим запосленима у Електродистрибуцији Србије и њиховим породицама бих пожелео пре свега добро здравље, много среће и успеха у новој 2022. години.

P.E.

За стабилан рад фабрике вакцина у Београду

ПОДРШКА ЕДС-А У БОРБИ ПРОТИВ КОРОНА ВИРУСА

У борби против пандемије изазване вирусом Covid 19 Електродистрибуција Србије дала је велики допринос обезбедивши електроенергетску инфраструктуру за напајање будуће фабрике вакцина у Београду, затим ковид болнице у Батајници, Мишелук у Новом Саду и Крушевцу

Имајући у виду кратке временске рокове, изградња ТС „Аутопут“ 35/10 kV реализоваће се у две фазе. У првој, мобилна трансформаторска станица 35/10 kV биће уклопљена у кабловску мрежу 35 kV, а затим следи изградња ТС „Аутопут“. Урађен је синхрон план за полагање два кабловска вода из ТС „Икарус“ за рад МТС 35/10 kV. Такође, у плану је и изградња два нова кабловска вода 35 kV из ТС „Београд 9“, који ће служити за трајно напајање будуће трафостанице „Аутопут“, рекао је Милан Обрадовић, водећи стручни сарадник за пројектовање.

Каширина Појовић

Ничу електроенергетски објекти дуж аутопута Прељина – Пожега

ПУТАРЕ У СТОПУ ПРАТИ ЕНЕРГИЈА ЕДС-А

Електродистрибуција Србије одлуком Владе Републике Србије задужена је да изгради електроенергетске објекте примарне дистрибуције за снабдевање електричном енергијом подсистема тунелских инсталација и инфраструктуре на коридору будуће деонице аутопута Прељина – Пожега

Ова деоница аутопута „Милош Велики“ је најзначајнији и најзахтевнији њени пројекти који се ширењу реализује у Србији. Прву фазу аутопута праћеће прва фаза електроенергетске подсистеме.

Почетну фазу радова чини изградња 10 kV прикључно–разводног постројења са прикључним водовима за напајање тунела Трбушани, као и реконструкција ТС 35/10 kV Сепарација, са које ће се снабдевати петља Паковраће. Укупна вредност радова износи око 70 милиона динара.

Друга фаза ће се одвијати током наредне године. У месту Крстац ће бити постављена мобилна ТС 35/10 kV за напајање тунела и петљи

дуж друге фазе аутопута. Она ће бити под напоном све до изградње чак три нове „тридесетпетице“ и то Паковраће, Крстац и Милићево Село. Укупна вредност електроенергетских објеката је око 730 милиона динара, која отвара привредну перспективу за Чачак, Ариље, Ивањицу, Ужице, Златибор и Нову Варош, као и све друге локалне самоуправе у моравичком и златиборском округу.

Игор Андрић

Немачком гиганту у Новој Пазови обезбеђени услови за несметан рад

СПРЕМНО ДОЧЕКАН ЈОШ ЈЕДАН ИНОСТРАНИ ИНВЕСТИТОР

За несметано функционисање погона немачке компаније за одржавање и поправку ваздухопловних мотора МТУ у индустријској зони у Новој Пазови, у Огранку Рума, обезбеђена је захтевана снага од 15 MW. Изградњом погона овог гиганта авио-индустрије, који послује у стотину земаља света, очекује се бенефит за читав сремски крај

Да би Компанија за производњу софтвера, делова и мотора за авионе могла да изгради погоне на простору од 25 хектара, потребно је адаптирати Трафо станицу 110/20 kV „Стара Пазова“, изградити четири кабловска вода 20 kV и прикључно разводно постројење 20 kV.

Радови подразумевају изградњу двоструког кабловског вода 20 kV из трафостаница 110/20 kV „Стара Пазова“ у дужини од 5,7 километара и „стодесетке“ Нова Пазова чија је траса 3,1 километар, каже Драган Марин, главни стручни сарадник у Сектору за планирање и инвестиције Нови Сад.

Енергетска опрема, даљински управљиво постројење за прикључно

чно разводно постројење је најновије генерације произвођача Сименс, а управљачка и телекомуникациона опрема из Института Михајло Пупин.

Вредност радова се процењује на 260 милиона динара.

Маријана Јојић

Обезбеђујемо услове за рад фабрике „Nestle“

У СУСРЕТ НОВИМ ИНВЕСТИЦИЈАМА

Изградња фабрике „Nestle“ у Добановцима, која ће производити веганску храну, планирана је за почетак 2022. године. „Електродистрибуција Србије“ има задатак да обезбеди услове за изградњу фабрике, као што су логистика, снабдевање електричном енергијом и слично

Да би се обезбедила локација, истакао је Милан Обрадовић, водећи стручни сарадник у Служби за пројектовање објеката 110 и 35 kV, урађен је пројекат измештања постојећег надземног вода 35 kV, који повезује ТС „Сурчин“ и ТС „Нелт“. Упоредо, добијени су услови за прикључење фабрике на дистрибутивни електроенергетски систем. У току је измештање надземног вода, како би се обезбедио почетак грађевинских радова у оквиру пословног комплекса „Nestle“. За напајање нове фабрике, „Електродистрибуција Србије“ реконструисаће постојећу ТС 35/10 kV „Добановци“.

Кайарина Појовић

У току радови на трафостаници 110/35/20 kV Тутин

ДОБРА ЕНЕРГИЈА ЗА РАЗВОЈ ЈУГОЗАПАДА СРБИЈЕ

Тутин се снабдева електричном енергијом из ТС110/35 kV Нови Пазар 1, која ради у пуном капацитету, а слична ситуација је и са другом новопазарском трафостаницом. Осим смањења губитака у преносу електричне енергије од једног до другог града, од велике је важности и то што ће се ослободити део снаге на 35 kV страни у ТС Нови Пазар 1

У приградском насељу Дубово крај Тутина се гради трафостаница 110/35/20 kV. У прву „стодесетку“ у овој општини је уграђена најновија Сименсова опрема. Укупна вредност инвестиције је око 298 милиона динара, али је

њен значај немерљив како за Тутин, тако и за Нови Пазар.

Треба истаћи да је грађевинска индустрија Тутина у експанзији. Када нова трафостаница буде завршена, инвеститори око двадест већ завршених зграда, са преко 1.200 пословно-стамбених јединица ће моћи да прикључе своје објекте на електродистрибутивну мрежу. Исто важи и за потпуно уређену индустријску зону, нови хотел, две топлане, фабрику пелета и спортску дворану. Сигурно је да ће нова трафостаница значајно унапредити квалитет снабдевања електричном енергијом општину Тутин.

Игор Андрић

Нова мрежа ниског напона у Бајиној Башти

МОНТИРАНО ПРЕКО 38 КИЛОМЕТРА СНОПА

На 16 бајинобаштанских локација потпуно је завршена нова мрежа ниског напона. Подигнута су 733 бетонска стуба, постављено је и преко 38 километара самоносивог кабловског снопа, што ће омогућити сигурно снабдевање електричном енергијом бројних насеља на десној обали Дрине

Повремени прекиди у снабдевању електричном енергијом, нарочито у зимском периоду, сада су прошлост за становнике Бајине Баште. На месту дотрајалих дрвених стубова постављени су бетонски, а алуминијумско-челични проводници малог пресека су замењени снопом који је много отпорнији на временске неприлике под обронцима Таре. Све заједно значајно ће побољшати квалитет живота 1.247 купаца и њихових породица. Вредност инвестиције је преко 32 милиона динара.

Планине, реке и језера су потенцијал који може да се искористи. Слика кућице на Дрини изабрана је за фотографију месеца у Националној географији. Река Врело је заједно са Дрином проглашена за прву лепоту Србије. Њен ток има 365 метара, па кажу да је дуга ко

година. ЕДС је баш ту обезбедила дуге године добре енергије.

Игор Андрић

Реконструкција ТС 110/35/10 kV у Лапову

**ОБНОВЉЕНА ТРАФОСТАНИЦА ЗА СТАБИЛНИЈЕ
СНАБДЕВАЊЕ КУПАЦА**

На Дистрибутивном подручју Крагујевац континуирано се улаже у реконструкцију важних електроенергетских објеката

Завршена је реконструкција трафостанице 110/35/10 kV „Лапово“, која је подразумевала ремонтовање постојеће опреме и инсталисање нових постројења. Укупна вредност ове инвестиције износи око 140 милиона динара. Активности на овом пројекту обухватиле су грађевинске и електромонтажне радове током којих је, између осталог, ремонтван трансформатор 110 kV, уграђена нова опрема у самој трафостаници и замењено далеководно поље 110 kV.

У циљу квалитетнијег снабдевања Лапова, као и суседних Баточине и Раче, удвостручен је капацитет ТС „Лапово“, са 1X31,5 MVA на 2X31,5 MVA.

Овај електроенергетски објекат електричном енергијом снабдева преко 12.000 корисника на територији ове три општине.

Бојан Радојевић

У Власотинцу поуздано снабдевање свих категорија корисника подигнуто на виши ниво

ВЛАСОТИНАЧКА „СТОДЕСЕТКА“ У НОВОМ ИЗДАЊУ

Ове године завршен је велики део посла на реконструкцији ТС 110/35/10 kV „Власотинце“, једне од седам трансформаторских станица са нивоом трансформације 110/x kV на конзумном подручју Огранка Лесковац

Због година експлоатације појавили су се проблеми у функционисању једног трансформатора трафостанице 110/35/10 kV „Вла-

сотинце“ снаге 31,5 MVA. Истовремено су представници локалне самоуправе захтевали да се створе додатни услови за развој индустријске зоне. Стога је 2020. године у ту трафостаницу допремљен и стављен у функцију нови „Кончаров“ трансформатор снаге 31,5 MVA.

Током активности на поправци старог трансформатора, обављени су и грађевински радови на командно-погонској згради. Посебно опсежни послови су обављени на антикорозивној заштити портала и носача опреме. На делу посла где није било могуће избећи привремени прекид у снабдевању, ангажовано је по 15 радника који су радили и антикорозивну заштиту, како би тај прекид трајао што краће.

Небојша Сџанковић

Дигитална трансформација „Електродистрибуције Србије“

ОПТИМАЛНО КОРИШЋЕЊЕ СВИХ РЕСУРСА

Најсавременијим софтверским решењима ка потпуној интеграцији свих пословних процеса компаније

Од када је „Електродистрибуција Србије“ почела самостално пословање, задатак да информатички повеже све целине и омогући трансформацију, интеграцију и дигитализацију свих пословних процеса компаније припала је Центру за ИКТ.

- Дигитализација је претварање огромне количине података у „паметне податке“, а то за пословни

процес значи да се брзо, квалитетно, ефикасно и економично користе сви ресурси – каже Драги Ралић, директор Центра за ИКТ, наглашавајући да су нови модерни Дата центри, као и инфраструктура базирана на најсавре-

менијим решењима, основа за унапређење започетих процеса дигиталне трансформације пословних процеса.

- Паралелно са овим - објашњава Ралић - у току је и развој софтверских решења за подршку дигиталном пословању. Географски информациони систем (ГИС), нам омогућава прикупљање и коришћење дигиталних, просторних и техничких података о електродистрибутивној мрежи. Захваљујући овом софтверу креирамо бројне ГИС анализе и извештаје, чиме је омогућена ефикасна подршка техничком систему. Електронским дневницима догађаја, евидентирају се и прате догађаји на ДЕЕС, аутоматизују и повезују сви процеси, тако да се „папири“ мењају електронским документима. Систем Контроле места мерења (КММ) аутоматизује теренске послове контроле ММ, са мобилним уређајима на којима се прикупљају подаци, као и дигитализованим записницима које купац на терену потписује електронски, складиштећи податке у централни систем. FaDok системом, закључује Ралић, у потпуности су дигитализовани пословни процеси управљања документацијом, праћења реализације уговора, као и целокупно пословање писарнице.

Миланка Симојанић

ЕД Сремска Митровица већ годинама међу најбољима по смањењу губитака

КЉУЧАН МОНИТОРИНГ ГУБИТАКА

У Огранку Сремска Митровица последњих година бележе континуирано смањење губитака у мрежи, што показују и подаци да је од 2004. године до данас забележен пад са 15,30 на 7,49 процената

Овакав резултат постигнут је дугогодишњим радом на методологији праћења губитака електричне енергије на том дистрибутивном подручју. Драган Миловановић, руководилац Сектора за подршку тржишту и смањењу губитака у Огранку Сремска Митровица, каже да је потребно да се у реалном времену прате обе компоненте губитака: техничка и комерцијална и да се на сваку од њих може утицати. Истиче да на смањење техничких губитака, од мера предвиђених Оперативним планом Електродистрибуције Србије, утиче само циклусна замена бројила, док комерцијални губици непосредно зависе од месечног читавања бројила, измештања мерних места тамо где су забележени повећани губици и њихове контроле.

– Оно што нас радује је да се распон остварених губитака између огранака смањује, што позитивно утиче на целокупну слику на нивоу читаве „Електродистрибуције Србије“ – тврди Миловановић.

Маријана Јојић

Реконструисано 20 километара далековода у околини Ваљева

ОБНАВЉАЊЕ ДИСТРИБУТИВНЕ МРЕЖЕ У ВАЉЕВСКИМ СЕЛИМА

Екипе Огранка Ваљево замениле су изолаторе на далеководу 35 kV Ваљево 2 – Ваљевска Каменица на 84 стубна места. На траси је урађена и сеча растиња. Такође, далековод 10 kV за Ставе је реконструисан, замењени су стубови, изолатори и проводници. Други део трасе далековода је измештен и сада приступачан, уз сам пут. Наиме, траса далековода више није уз реку Обницу која је у прошлости умела да изазове поплаве, нити води преко каменолома. Уграђен је и самоносиви кабловски сноп, који је много бољи и отпорнији на временске неприлике

У питању је значајна инвестиција, а средства од око 40 милиона динара за материјал и радове обезбеђена су путем оквирног споразума. Реч је о укупно 20 километара далековода, дуж којих је подигнуто око 180 нових стубова. Све је преко

отпремница и на терену пратио колега Драган Игњатовић. Радила се у селима на падинама Медведника, удаљеним око 20 километара од Ваљева, која су позната по производњи квалитетне шљиве и купине. На овај начин, мештани села Ставе, али и околних ваљевских села (са преко 2.700 корисника), њихова домаћинства, хладњаче, сушаре и мини млекаре сада имају много квалитетније и стабилније снабдевање електричном енергијом.

Игор Ангрић

Детаљном реконструкцијом подигнута поузданост бујановачког капиталног вода Кленике

НАЈБОЉА ЕНЕРГИЈА ЗА СВЕТИЊУ

Прошле и ове године радило се на опсежној реконструкцији десет киловолтног далековода Кленике који напаја манастир Прохор Пчињски

Реконструкција далековода Кленике, каже директор ЕД Врање Горан Николић, представља капиталну инвестицију вредну око 50 милиона динара. Не памти се, како наглашава, последњих година да је толико уложено у реконструкцију неког далековода.

Манастир се напаја из ТС 110/10 kV Ристовац преко извода Кленике, чија је укупна дужина 57,5 километара. То је уједно и најдужи 10 kV извод на територији Бујановца. Замењено је 139 стубова, 846 изолатора и 28 километара проводника.

-Уградили смо 24 растављача, а у завршници је пројекат аутоматизације kV мреже, па ћемо на овом далеководу имати и даљински управљиве уређаје за секционисање деоница у квару - наглашава директор Николић.

Далековод Кленике има 41 трафостаницу са укупно 1.580 купаца. Поуздано снабдева електричном енергијом 20 села.

Уз обострано поштовање и разумевање братства манастира Прохор Пчињски и Електродистрибуције Врање и Пословнице Бујановац, сарадња, како Николић објашњава, се

Манастир Преподобни Прохор Пчињски је једна од најзначајних светиња не само на југу Србије, већ и у целој земљи. Недавно је прославио 950 година постојања и седам векова од упокојења краља Милутина, који га је поново подигао у XIV веку. Да обележавање јубилеја протекне без икаквих проблема, огроман допринос су дали запослени у Електродистрибуцији Врање, а пре свега запослени у Пословници Бујановац, на чијој се територији налази манастир.

-Кад је у питању редовна и поуздана испорука електричне енергије о томе будно брине огранак Врање, те смо и за свечану академију у јуну и обележавање манастирске славе почетком новембра, као завршне манифестације обележавања јубилеја, водили рачуна да свечаност протекне у најбољем реду - наглашава директор ЕД Врање, Горан Николић.

увек одвијала и одвија у више праваца у вези са одржавањем електроенергетских објеката везаних за сам манастир Прохор Пчињски, водећи рачуна и о томе да је Православна епархија Врањска управљач заштићеног подручја "Долина Пчиње", у којем се налази и сам манастир Прохор Пчињски.

Одржавање енергетских објеката на подручју „Долина Пчиње“ и самог манастира Прохор Пчињски ради се на простору села Старац, Јабланица, Воганце и Узово. Све то, уз поштовање законских прописа за заштиту природних станишта флоре и фауне.

Поред редовних активности и радова Електродистрибуције Врање на замени дотрајалих стубова на нисконапонској мрежи и далеководу, затим радова на уклањању дрвенасте и жбунасте вегетације у оквиру заштићеног

подручја „Долина Пчиње“ и самог манастира Прохор Пчињски, брзо се реагује и када су евентуални кварови у питању. По пријави Диспечерском центру Врање, Пословница Бујановац брзо, ефикасно и правовремено доводи енергетске објекте односно далековод, трафостанице и нисконапонску мрежу, који гравитирају или су везани за сам манастир Прохор Пчињски под напон и у функционално стање.

Електродистрибуција Врање ангажована је и на одржавању мерних места електричне енергије везаних за манастир Прохор Пчињски и мерних места везаних за уличну расвету, као и саму уличну расвету, према позиву.

– Увек излазимо у сусрет потребама и захтевима Епархије Врањске и самог манастира Прохор Пчињски за замену енергетског трансформатора у трафостаници ТС 10/0.4 kV „Манастир Прохор Пчињски“, напомиње директор Николић.

– Одржавамо, у оквиру својих могућности, и опрему саме хидроцентрале, која се налази у непосредном окружењу манастира Прохор Пчињски на реци Пчиња - рекао је он.

У току је уклањање дрвенасте и жбунасте вегетације на нисконапонској мрежи према бунарима за водоснабдевање манастира, у селима у његовом окружењу, и викенд насељу, као и уклањање вегетације на нисконапонској мрежи која иде према брду Делиновица и репетитору изнад манастира.

Пословница Бујановац сваке године, према Николићевим речима, на манастирску славу 7-ог јула, кад је традиционални Ивандањски сабор, празник Рођења Јована Претече и Крститеља Господњег присутна је са својом екипом ради брзе поправке евентуалних кварова на електроенергетским објектима.

Екипа је ревносно дежурала и на прослави 950 година постојања манастира Прохор Пчињски, са свом потребним опремом резервног снабдевања електричном енергијом, а ту се убраја и велики мобилни агрегат да би били спремни одмах да реагују и обезбеде резервно снабдевање свих објеката манастира. За тим, наравно није било потребе, али Врање је спремно и за изненадне ситуације закључује директор Николић.

Оливера Манић

ДП Ниш инфраструктурно прати динамику развоја тог краја

УСПЕШНО ПРАТИМО ПРОЈЕКТЕ ОД ЗНАЧАЈА ЗА РЕПУБЛИКУ

Сектор за планирање и инвестиције Дистрибутивно подручје Ниш креће се у корак с вишегодишњим трендом улагања у важне државне пројекте и развој електроенергетске мреже. И ове године се вредно радило на изградњи објеката и делова електроенергетске мреже за потребе путне инфраструктуре, производно погонских објеката од значаја за републику Србију, али и нових ЕЕО

Досадашњи темпо реализације показује да епидемија није негативно утицала на завршетак битних пројеката, што је само по себи успех. Директор Сектора за планирање и инвестиције ДП Ниш Драгослав Павловић прати бројне инвестиције на великој територији коју то дистрибутивно подручје покрива. У свим огранцима ДП Ниш, које поред Ниша обухвата и Прокупље, Зајечар, Пирот, Лесковац и Врање ради се убрзаним темпом.

Као најзначајније, Павловић издваја инвестиције које су на основу закључака Владе означене као пројекти од значаја за Републику Србију. У протеклом периоду на нишку дистрибутивну мрежу прикључена је фабрика Johnson Electric и изграђени су енергетски објекти за потребе прикључења привредног друштва Xingyu Automotive Lighting Systems. За потребе Serbia Zijin Mining Бор и њиховог новоотвореног копа рудника са подземном експлоатацијом Чукару Пеки пуштена су прикључна разводна постројења 35 kV „Чукару Пеки I и II“. Поред ових значајних инвестиција, у плану је и доградња два далеководна поља 110 kV у ТС 110/35 kV „Мајданпек 2“ за обезбеђивање снабдевања производног комплекса Serbia Zijin Copper у Мајданпеку. Реализоване су и инвестиције везане за пројекте фабрике Leoni у граду Нишу, Magna Seating у Алексинцу, Сложени борбени системи у Куршумлији, као и пословно погонског објекта Teklas Automotive Владичин Хан и погона ПД Aptiv Mobility Services у Привредној зони Запад у Зајечару, истиче Павловић.

Што се тиче планова за будућност, у Сектору за планирање и инвестиције најављују из-

градњу бројних електроенергетских објеката. На локацији индустријска зона „Хисар“ у Прокупљу у плану је изградња нове трансформаторске станице ТС 35/10 kV „Прокупље 5“ снаге 2x8 MVA, чија вредност износи око 186 милиона динара. Планирана је и нова трансформаторска станица ТС 35/10 kV „Горњи Орах“ снаге 2x8 MVA на територији општине Власотинце, а њена процењена вредност износи 170 милиона динара. Да би се пратио развој града Зајечара, у овом граду ће се у две фазе градити ТС 35/10kV „Зајечар 4“. Укупна вредност ове инвестиције је око 240 милиона динара. Планирано је и повећање капацитета ТС 35/10kV „Врање 2“, тј. замена постојећих енергетских трансформатора снаге 2x8 MVA трансформаторима од 2x12,5 MVA. Овим ће се обезбедити поузданост снабдевања центра Врања, будућег градског ста-

диона, и градске болнице чија је реконструкција у току. Процењена вредност ове инвестиције је 193 милиона динара.

–У претходном периоду за потребе снабдевања објеката Коридора 10 изграђен је и реконструисан велики број електроенергетских објеката. Укупна вредност ових инвестиција износи око милијарду динара. Радови су обухватили ТС 35/10 kV „Гр-

делица нова“, ТС 35/10 kV “Банцарево“, и ТС 35/10 kV „Момин камен“, као и изградњу 13,8 километара 35 kV далеководне мреже и 20,5 километра 35 kV кабловских водова. Реконструисана је и ТС 35/10 kV „Предејане“ и ДВ 35 kV „Островица-Долац“, и изграђени су неопходни 10 kV водови за потребе тунела Банцарево и Сарлах – каже Павловић.

Тамара В.Славковић

Систем диспечерских центара Електродистрибуције Србије сигуран,
правовремен и поуздан

ЕЛЕКТРОНСКИ ДИСПЕЧЕРСКИ ДНЕВНИК У ПУНОЈ ПРИМЕНИ

Систем диспечерских центара Електродистрибуције Србије тежи константном унапређењу, што укључује коришћење најсавременијих алата из ове области

Национални дистрибутивни диспечерски центар (НДДЦ) се налази у Дирекцији за управљање ДЕЕС и заузима важно место у организационој структури „Електродистрибуције Србије“. У циљу беспрекорног функционисања, НДДЦ координира радом диспечерских центара који се хијерархијски налазе испод њега, а то су: Дистрибутивни диспечерски центри (ДДЦ), Подручни диспечерски центри (ПДЦ) и Оперативни диспечерски центри (ОДЦ). Такође треба истаћи и Резервни национални дистрибутивни диспечерски центар (РНДДЦ) у Београду, који поседује идентичну хардверско-софтверску структуру у сврху „back-up“-а базе података из SCADA система.

Примарна функција НДДЦ-а је надзор над 198 трансформаторских станица напонског нивоа 110 kV, што подразумева праћење уклопног стања и вредности електроенергетских величина, односно евидентирање, анализу и генерисање извештаја о насталим поремећајима у погону. Ови извештаји се постављају на VI портал и сервер Дирекције за управљање ДЕЕС.

За реализацију поменутих функција, према речима доскорашњег директора НДДЦ-а Звездана Крунића примарно се користи SCADA,

систем за даљински надзор и управљање ТС у реалном времену, као један од најсавременијих алата за подршку рада система овако савремених диспечерских центара.

– Архитектура инсталисаног SCADA система у потпуности прати хијерархијску структуру организације диспечерских центара ОДС-а. Овај систем инсталиран у надређеном центру управљања у ствари представља обједињене, односно интегрисане SCADA системе инсталисане у подређеним центрима управљања. То обезбеђује потпуни мониторинг над ТС 110/x kV, где је од постојећих 198 ТС, у SCADA систем укључено 189 – рекао је Крунић и истакао константну ангажованост на пољу модернизације пословног процеса управљања ДЕЕС:

– У току је реализација пројекта увођења Електронског диспечерског дневника (ЕДД), савременог софтверског алата за евиденцију свих догађаја у ДЕЕС. Примена ЕДД је почела почетком 2021. године прво у диспечерским центрима на територији ДП Ниш, затим на ДП Нови Сад, док су завршне припремне радње за инсталацију на територији ДП Крагујевац у току – каже он.

Пејар Јоксовић

Миленко Бачина, контролор мерних места у ЕД Нови Сад

ИЗАЗОВАН ПОСАО ЈЕ ПОТВРДА ПРОФЕСИОНАЛИЗМА

Контрола мерних места ради откривања неовлашћене потрошње, која се свакодневно спроводи на дистрибутивном подручју Војводине, је посао којим се бави новосадска екипа електромонтера. Један од њих, Миленко Бачина, каже да са колегама наилази на различите ситуације које су често испит зрелости и моменти када треба бити обазрив, прибран, сналажљив и спретан да се у датом тренутку буде и преговарач и извршитељ

У Служби за пријем и контролу мерних места у Сектору за подршку тржишту и смањење губитака огранка ЕД Нови Сад, проверавају исправност мерних места и прикључака и утврђују неовлашћену потрошњу. Тај посао раде монтерски парови. У једном је и Миленко Бачина, који се истиче по искуству и сналажљивости у различитим ситуацијама које се дешавају у комуникацији са потрошачима.

Он сваког месеца направи око 400 контрола мерних места на откривању крађа струје, а на њега, кажу, може да се рачуна буквално у свако доба, празником, викендом, кад год то захтева ситуација.

– Важно је да знате да успоставите контакт са корисницима система за које имате пријаву да неовлашћено троше електричну енергију – каже Бачина. – Томе ме је научило дугогодишње искуство које сам стекао на терену као приватни предузетник, а онда и у Сектору за подршку тржишту и смањење губитака у ЕД Нови Сад.

Од 1998. године он се бави позивом за који је знање стекао у Електро-школи „Михајло Пупин“ у Новом Саду, на смеру електромеханичар за машине и опрему.

Каже, контроле мерног места могу бити редовне и ванредне. Ванредне раде на основу уочених неправилности добијених анализом података у бази, на основу пријава и коментара читача, као и на основу пријава неправилности уочених од стране других колега.

– На лице места излазимо искључиво са налогом. Детаљно контролишемо, утврђујемо исправност мерних уређаја и прикључака – прича Бачина. Сваку утврђену неовлашћену

потрошњу документују фото и видео записима, који служе и као доказни материјал у евентуалном судском поступку. Истиче да се у зависности од ситуације, код утврђене неовлашћене потрошње одмах мењају мерни уређаји или обуставља испорука електричне енергије.

Миленко, кажу његове колеге, добро познаје струку и посао који ради. Предусретљив је, комуникативан, и духовит, а као веома сталожан изузетан је у решавању конфликтних ситуација на терену. То је можда један од основних критеријума због чега се налази управо на тој позицији.

Маријана Јојућ

Завршена ревизија Програма оспособљавања запослених

БЕЗБЕДНОСТ НА ПРВОМ МЕСТУ

Недавно је усвојен нови Програм оспособљавања запослених за безбедан и здрав рад. Ревизију старог је урадила Стручна комисија.

Промене у Програму су урађене у складу са реорганизацијом Електродистрибуције Србије, уз уважавање измена и допуна Правилника о организацији и систематизацији радних места у компанији

Стручна комисија се приликом ревизије Програма водила тиме да је безбедност радника на првом месту. То је веома важно јер многи запослени у Електродистрибуцији Србије обављају задатке са појачаним ризиком. Закон дефинише радно место као простор на коме се обавља одређени посао код послодавца. У ОДС-у их је било 23, а после припајања Техничких центара Електродистрибуције Србије додато је још 8.

У складу са новим Актом о процени ризика зато су обухваћене и нове теме које морају проћи запослени када похађају едукације, обуке и оспособљавања. Комисија је утврдила начине теоријске и практичне провере знања. Договорено је да тестови буду исти на целом конзумном подручју компаније. Запослени који не положи тест биће одмах распоређен на друго радно место. Ту ће и остати све док не сакупи довољно бодова на новом тестирању, каже председник Стручне комисије Александар Јевтић.

Оспособљавање у складу са Актом о процени ризика

Запослени морају бити оспособљени за безбедан и здрав рад. Теоријском делу подлежу сви запослени без обзира на стручну спрему, искуство и радно место. Практични део оспособљавања обавља се појединачно или групно. Ту се колеге упознају са опасностима и штетностима радног места, а затим и са конкретним мерама за безбедност и здравље на раду.

Окосницу Комисије чине запослени из службе за безбедност и здравље на раду, а важни у њеном саставу су и запослени у дирекцијама за управљање, као и у службама за одржавање и за контролу мерних места. Сам састав комисије најсликовитије говори да њихов посао прожима све области.

–Многи послови у Електродистрибуцији Србије су са високим ризиком, па непоштовање златних и других правила може довести до тешких повреда, понекад чак и са смртним исходом. Нашим радом и ангажовањем тежимо смањењу повреда на најнижи могући ниво, зато на сваком састанку понављамо да нам је безбедност на првом месту – закључио је Јевтић.

Обавезна примена златних правила

Игор Андрић

У Врњачкој Бањи одржано XII Саветовање о електродистрибутивним мрежама ЦИРЕД

ЕНЕРГЕТИКА НА НОВИМ ТЕМЕЉИМА ЈЕ ИЗАЗОВ ЗА ДИСТРИБУЦИЈУ

Саветовање о електродистрибутивним мрежама Србије одржано је по дванаести пут у организацији Националног комитета ЦИРЕД-а. Саветовање је одржано у сарадњи са ЦИРЕД Црна Гора, уз подршку других партнера. Овај скуп окупио је више од 600 учесника, од чега је чак 100 било из иностранства

Од 142 пријављена рада 108 је презентовано уживо, а од тога је 18 радова из иностранства. Своје производе и услуге у оквиру пратеће изложбе и других маркетиншких активности је представило 48 домаћих и страних компанија. Приказана су и једноставна решења за негативан утицај дистрибуираних генератора на рад класичне регулације напо-

на у дистрибутивним мрежама, искуства на уградњи регулационих трансформатора у нисконапонску мрежу ради побољшања напонских прилика, повећање енергетске ефикасности и многа друга решења.

Председник ЦИРЕД Србија Зоран Симендић нагласио је да се енергетика сада гради на новим темељима, што доноси и нове изазове за дистрибуцију.

–Трансформација пасивних дистрибутивних мрежа у активне захтева савременије системе за вођења тих мрежа, њихову заштиту, регулацију напона, планирање, а нека од решења су препоручена у радовима на овом скупу – нагласио је Симендић.

Отварајући саветовање, директор Пословног система Електродистрибуције Србије Саша Стефановић је нагласио значај ЦИРЕД-а као регионалног саветовања и места окупљања стручњака из области дистрибуције електричне енергије. Он је додао да овогодишње саветовање доноси много новитета и занимљивих радова и панел дискусија. Стефановић је истакао да је ЦИРЕД прилика да чујемо еминентна имена у овој области, али и нове инжењере и младе стручњаке, који представљају будућност технолошког развоја у сегменту дистрибуције електричне енергије.

Иначе, основне активности ЦИРЕД-а као професионалне и стручне организације су размена информација, знања и искуства у области дистрибуције електричне енергије на међународном плану, о чему се и највише говорило на пет одржаних округлих столова на саветовању.

Директор Пословног система Електродистрибуције Србије Саша Стефановић

P.E.

35. саветовање Српског националног комитета CIGRE Србија

РАЗВОЈ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКОГ СЕКТОРА ЈЕ ИМПЕРАТИВ

35. саветовање CIGRE Србија, одржано у октобру на Златибору, којим је обележено 70 година постојања CIGRE на овим просторима и 100 година постојања Међународног комитета за велике електричне мреже, окупило је бројне представнике електропривредног сектора из земље и иностранства. Одржано је пет панел сесија, а у оквиру 16 студијских комитета представљено је 115 радова, који су прошли одобрење за објављивање

Небојша Петровић, председник CIGRE Србија, истакао је значај новог CIGRE концепта E2E – End to End, као концепта истраживања, анализе и предлагања техничких решења од мрежа

највиших напона до нисконапонских инсталација, ветропаркова, соларних панела, као и батерија за складиштење електричне енергије.

Миланка Сивојанић

Потписан уговор са ЕБРД за пројекат „Паметна бројила“

ЗА ЕФИКАСНИЈЕ И ЛАКШЕ УПРАВЉАЊЕ МРЕЖОМ УЗ СМАЊЕЊЕ ГУБИТАКА

Потпредседница Владе Србије и министарка рударства и енергетике проф. др Зорана Михајловић састала се са делегацијом Европске банке за обнову и развој и присуствовала потписивању уговора о гаранцији за пројекат „Паметна бројила“ између Министарства финансија и ЕБРД-а, као и уговора о зајму за исти пројекат између „Електродистрибуције Србије“ и ЕБРД-а

Министарка Михајловић је истакла да је циљ државе да сваки део Србије има квалитетно снабдевање електричном енергијом, те да улагања у дистрибутивну мрежу доприносе томе. – Србија данас прави губитке у дистрибутивној мрежи око 200 милиона евра годишње, и штета је да тај новац иде у губитке, уместо да га улажемо у даљи развој. Инсталисање паметних бројила један је од начина да те губитке смањимо. Али, то није једина предност овог пројекта, он ће допринети смањењу емисија угљен-диоксида за пет хиљада тона годишње, али и помоћи свима који су на путу енергетске транзиције, односно прозјумерима који ће производити и трошити енергију из обновљивих извора. Да бисмо живели квалитетно, морамо имати квалитетну електричну енергију. То најбоље знају грађани у одређеним деловима Србије.

Данас смо потписали уговор за првих 40 милиона евра. Држава је дала гаранције за то. Разговараћемо са свим међународним партнерима како да уложимо више у дистрибу-

тивну мрежу јер је то основа да будемо енергетски безбедни - рекла је она.

Нандита Паршад, генерална директорка ЕБРД-а за одрживу инфраструктуру, изјавила је да је реч о 40 милиона евра зајма и да ће овај пројекат допринети модернизацији целе мреже и довести до смањења емисија ЦО₂.

– Ово је само почетак наше сарадње на том пројекту, који пружа подршку прозјумерима, омогућава им да контролишу и смање своју потрошњу и доприноси смањењу техничких и комерцијалних губитака - рекла је она.

– Укупна вредност пројекта је 80 милиона евра, а сада смо потписали уговоре за 1А фазу, набавку и инсталацију система и софтвера, те замену око 205.000 паметних бројила. Ова фаза ће бити завршена до 2025. године, а читав пројекат до 2027. године - рекао је Саша Стевановић, државни секретар у Министарству финансија.

Директор пословног система „Електродистрибуције Србије“ Саша Стефановић рекао је да ће се кроз овај пројекат набавити савремени систем управљања потрошњом

електричне енергије у Чачку, Нишу и Краљеву.

– Бенефити су велики, како за „Електродистрибуцију Србије“, тако и за грађане. Моћи ћемо да пратимо квалитет испоручене енергије и грађанима испоручимо енергију какву заслужују, а моћи ћемо и да идентификујемо свако оштећење и смањимо губитке – поручио је он.

Фото: МРЕ/Зоран Пејровић

P.E.

Србија се прикључила Европској унији у производњи зелене енергије

СОЛАРНИ ПАНЕЛИ У СРПСКИМ ДОМАЋИНСТВИМА

Досадашњи корисник дистрибутивног система у Србији ускоро ће моћи да постане прозвођач-купац, који ће своје вишкове пласирати у електронергетски систем са могућношћу каснијег коришћења, уз знатно мање рачуне за струју. Најбитније од свега је што ће на тај начин допринети заштити животне средине

Све смо ближи изградњи соларних панела на крововима породичних кућа које би могле да нам обезбеде, уз повољне услове, добар део електричне енергије.

– Наш систем је спреман за прихват и оптимално коришћење енергије која није потрошена у домаћинству, такозване вишкове – каже Обренко Чолић аналитичар за планирање и инвестиције у Дирекцији за планирање и инвестиције Београд. Појашњава да се износ енергије која се као вишак испоручује у дистрибутивни систем у току месеца пребацује за наредни обрачунски период. Предуслов за коришћење дистрибутивног система као неке врсте складишта електричне енергије произведене у објекту купца-прозвођача је да је крајњи купац претходно закључио уговор са изабраним снабдевачем о потпуном снабдевању са нето мерењем. Такође је неопходно и да је извршено прилагођавање мерног места, како би се могла регистровати размена електричне енергије у оба правца. Након тога, стручне службе Електродистрибуције Србије у року од пет дана излазе на терен ради прикључења објекта таквог купца и његовог уписа у регистар купца-прозвођача. Тиме се процес завршава брзо и једноставно.

Министарство рударства и енергетике Републике Србије објавило је раније конкурс за доделу субвенција за постављање соларних панела у домаћинствима. Иначе, просечна месечна потрошња електричне енергије у просечном домаћинству је између 500 и 600 киловатчасова електричне енергије, а оптимална снага соларних панела за такво домаћинство је од 3 до 5 киловата. Трошкови набавке и уградње соларних панела снаге 4 киловата је око 4.000 евра, а ако домаћинство уђе у програм подстицаја, држава сноси око половине тих трошкова. Кроз овај пројекат може да се угради 500 соларних панела, који могу да произведу 3.000 киловатчасова. Уградња соларних панела на крововима доприноси очувању животне средине, а индивидуални рачуни за струју се умањују.

Маја Гале

**Преносиви електропуњачи – допринос успону
електричних аутомобила**

ЕЛЕКТРОМОБИЛИ ОСВАЈАЈУ СВЕТ

**Током последњих година, на путевима широм света је дошло до
наглог повећања броја аутомобила на електрични погон.
Муњевити успон четвороточкаша које уместо фосилних горива
покреће чиста, електрична енергија, резултирао је повећаним
потребама за производњом одговарајуће инфраструктуре**

Најважнији елемент те инфраструктуре су јавни пуњачи за електричне аутомобиле, чија бројност и карактеристике су у фокусу растуће електричне мобилности. На овогодишњој Конференцији Уједињених нација о климатским променама (ЦОП26) у Глазгову, представљени су иновативни, преносиви електропуњачи, који би требало да омогуће да возачи електромобила путују без бојазни од празне батерије и недостатка јавних пуњача. Британска компанија „ЗипЧарџ“ (ZipCharge), која је представила преносиве пуњаче, најавила је да ће се они наћи у продаји већ следеће године, као и да неће бити скупљи од стандардних кућних пуњача. Преносиви

пуњач, назван „ЗипЧарџ Го“ (ZipCharge Go), моћи ће да се напуни на стандардној кућној утичници, а може да се користи и за складиштење електричне енергије.

Нови пуњач ће у почетку бити понуђен у две верзије, 4 kWh и 8 kWh. Слабија верзија обезбеђује батерији електромобила додатних 19 до 32, а снажнија 25 до 64 километра аутономије. То је, како наводи „ЗипЧарџ“, довољно за просечне дневне потребе и градску вожњу. Пуњење батерије, у зависности од модела аутомобила и температуре, траје између 30 минута и сат времена, а може се контролисати уз помоћ посебне апликације. С обзиром да је величине стандардног кофе-

ра, преносиви пуњач би требало да буде идеалан „мобилни сапутник“ за пуњење возила у свакој прилици – на послу, код куће или на јавним местима. Уређаји попут преносивог пуњача ће у годинама које долазе имати све веће и захтевније тржиште. Наиме, електричне аутомобиле данас масовно производе и продају не само специјализоване компаније попут америчке Тесла, већ и доскорашње традиционалне аутомобилске марке, Мерцедес, Фолксваген, Рено, Хонда, Шкода и многе друге.

Милош Васин

Аутомобили на фосилна горива у блиској будућности би могли да постану прошлости. Све више је оних које покреће електрична енергија. Збој тога су направљени преносиви пуњачи, да би власницима олакшали употребу електромобила

Електродистрибуција Србије објавила упутство за стицање статуса
купца-произвођача електричне енергије

КУПЦИ-ПРОИЗВОЂАЧИ, КОРАК НАПРЕД У ЕНЕРГЕТСКОЈ ТРАНЗИЦИЈИ

Влада Републике Србије је крајем августа усвојила Уредбу о критеријумима,
условима и начину обрачуна, потраживања и обавеза између
купаца-произвођача и снабдевача

Уредба се односи на домаћинства, стамбене заједнице, као и остале објекте који нису домаћинства и стамбене заједнице (индустријски, пословни објекти и сл.). Предуслов за доношење Уредбе било је доношење Закона о коришћењу обновљивих извора енергије, као и измене и допуне Закона о енергетици. Статус купца-произвођача ће омогућити грађанима и фирмама из Србије да на прилично једноставан начин производе електричну енергију за сопствену потрошњу. Могућност да грађани постану купци-произвођачи значи да они постају активни учесници на тржишту, јер сами производе енергију. То је и један од главних услова за демократизацију енергетике, која је саставни део енергетске транзиције тј. преласка са фосилних на обновљиве изворе енергије. У складу са тим, Електродистрибуција Србије (ЕДС) је објави-

ла упутство како индивидуална домаћинства са директним мерењем могу да стекну статус купца-произвођача. Наиме, да би постао купац-произвођач, претходно је потребно да крајњи купац изгради производни објекат инсталисане снаге не веће од постојеће одобрене снаге прикључка, прилагоди мерно место и закључи уговор о потпуном снабдевању електричном енергијом са нето мерењем. Крајњи купац, наводи се у упутству, сопствени производни објекат прикључује на своју унутрашњу инсталацију. Завршни корак у овом процесу је прикључење адекватног производног објекта на дистрибутивни систем и упис крајњег купца у регистар купаца-произвођача, који врши оператор дистрибутивног система, након испуњења свих неопходних услова.

Милош Васин

Одржане прве радничке спортске игре у организацији Синдиката радника ЕДС-а

КРАЉЕВЧАНИ НАЈБОЉЕ ПЛАСИРАНИ

Прве радничке спортске игре запослених у Електродистрибуцији Србије у организацији Синдиката радника ЕДС-а, одржане су у Кладову

На такмичењу које је трајало од 26. до 29. августа ове године, учествовало је шест синдикалних организација са близу 500 такмичара, који су се надметали у девет спортских дисциплина - баскету, одбојци, стрељаштву, стеном тенису, пикаду, риболову, шаху, пењању на стуб и малом фудбалу.

Игре је отворио председник Синдиката радника ЕДС-а, Бранко Томић. Учеснике је поздравио и вршилац дужности директора Електродистрибуције Србије, Бојан Атлагић. Он је у име руководства Електродистрибуције Србије, након подизања државне заставе и заставе Синдиката радника ЕДС-а, интонирања химне

и представљања такмичарских екипа, пожелео успех у такмичењу свим учесницима Радничких спортских игара, и изразио жељу да се ова традиција такмичења и дружења запослених ЕДС-у настави и убудуће.

Укупно најбољи пласман на првим Радничким спортским играма запослених у ЕДС остварили су запослени у Електродистрибуцији Краљево. Друго место освојили су такмичари из Електродистрибуције Крагујевац, затим следе колеге из Електродистрибуције Нови Сад, потом из Нишког Југоистока, Електродистрибуције Београд и Електрокосмета.

Подсећамо, да је пре оснивања Синдиката радника ЕДС-а, који као организација остварује и штити радне, економске, социјалне и професионалне интересе и права својих чланова, одржано 46 игара које су организовале Синдикалне организације за дистрибуцију електричне енергије некадашњих јавних предузећа, привредних друштава, региона.

Маја Гале

Водимо вас на југ Србије, у Топлички крај познат по чудима природе

ЂАВОЉА ВАРОШ – НАЈПОЗНАТИЈИ ПРИРОДНИ СПОМЕНИК У ЕВРОПИ

Поред Луковске, Куршумлијске и Пролом Бање, ту је и Ђавоља Варош, тема путовања кроз време, легенде и силе природе.

Ђавоља Варош је споменик природе прве категорије, јединствен у земљи и врло редак у свету. Чине ја 202 земљане фигури висине 2-15 метара, ширине 0,5-3

Једини кандидат Србије за седам светских чуда природе, Ђавоља Варош, у којој се налазе два ретка феномена, крчке земљане фигуре са тешким капама на врху и два извора изузетно киселе воде, обједињује сурово и питомо окружење. Тај утисак додатно појачава мала дрвена црква Свете Петке у сред Ђавоље Вароши. Необично извајане и чудно поређане фигуре, извори воде неспецифичног мириса и укуса, као и тајанственост звучних ефеката који се стварају док ветар дува, утицали су на становништво које је овај локалитет назвало Ђавоља Варош. Легенда каже да су фигуре у ствари уклету, окамењени сватови.

Фигуре се образују, расту, мењају, скраћују постепено, веома споро нестају и поново стварају. Од улаза у локалитет који је на 601 метар надморске висине до земљаних фигура води стаза, узводно, долином Жутог потока. Посебан доживљај је ноћна посета Ђавоље Вароши, осветљене по технологији лед диода са 28 различитих боја уз пратећу музику.

Споменик природе налази се на југу Србије, 27 км југоисточно од Куршумлије, а 89 км југозападно од Ниша. Од Београда је удаљен 288 км. До ње се најлакше стиже из општина Куршумлија, Бојник и Лебана, а најлепши начин је пла-

нинарењем из Лебана. Планинарењем се до Ђавоље Вароши може доћи и пешке, од Пролом Бање, „стазом здравља“, преко Проломске планине, у дужини од девет километара, за два и по сата хода. Од самог уласка у парк природе до земљаних фигура води стаза дугачка 850 метара. Она пролази поред првог извора минералне воде, Црвеног врела, и даље води до првог видиковца са којег се виде земљане фигуре. Десно од првог видиковца, налази се и други, виши видиковац. Одатле се стаза враћа назад на полазну тачку. Стаза пролази још поред цркве Свете Петке из 13. века око које су приметни смотуљци тканине везани на стуб поред саме цркве. Света Петка помаже болеснима и невољнима који посете ово место, па отуда и веровање да се марамицом додирне болно место и помисли жеља, а затим веже за стуб, како би са марамицом све муке и проблеми остали у Ђавољој Вароши.

Ђавоља Варош је место које свакако треба посетити. Дању грандиозне и помало претеће куле, ноћу дивно осветљене и потпуно мистичне, локалитет су за памћење. А ако успут попијете воду са неког извора, како тврди легенда, сигурно ћете се овамо вратити.

Слађана Манчић

Етно крчма „Два амбара“

Саша Радоичић, водећи електричар у погону Куршумлија на том локалитету, на два километра од Ђавоље Вароши, поред Жутог потока, са породицом држи етно крчму „Два амбара“. Ресторан ради већ 12 година, а цела породица, супруга, две кћерке и син, укључени су у пословање. Колега Радоичић када није на послу помаже овде. Иначе, у погону Куршумлија он ради од 1989. године и каже да је изузетно задовољан кад, упркос свим недаћама у зимском периоду, успеју да обезбеде нормално снабдевање електричном енергијом сваком селу или забаченом засеоку.

Скоро век ипо од почетка изградње мреже у Србији, пре многих,
данас развијених европских земаља

СТРУЈА ЋЕ РАДИТИ ЗА НАС

Изградња термоелектране на Дорћолу 1893. године означила је почетак
електрификације Србије и тада револуционарни индустријски моменат

Београд је морао да засија, јер су технолошки напредак и промене на европском тлу то захтевале. Међутим, друштвено-политички контекст тадашње земље, а пре свега лоша економска ситуација чинили су ситуацију тежом.

Ипак, визија и знање физичара Ђорђа Станојевића учиниће да тада водећи људи увиде значај електрификације Србије и поставе то као приоритет. „Електрицитет поред хлеба и воде треба да постане насушна потреба човека“, говорио је на конференцији 1890. године са предавањем на тему „Којим би – електричним или гасним осветљењем – требало осветлити Београд“. О висини његових амбиција најбоље сведочи податак да је у том тренутку целокупна производња електричне енергије у свету износила свега око 20 милијарди kWh. Детаљном анализом о висини улагања, даљем ширењу и каснијим приходима, идеја о електричном осветљењу однела је победу.

Станојевићево дружење са Николом Теслом и њихов стални контакт у великој мери су утицали на његов став о коришћењу водних токова у сврху изградње електричних цен-

трала широм земље. На тај начин је, након електране на Дорћолу, изграђена Хидроелектрана „Под градом“ на Ђетињи по Теслиним принципима полифазних струја, која је са радом почела 2. августа 1900. године, а камен темељац поставио је краљ Александар Обреновић. Недуго затим креће даљи развој који резултира постојањем 13 јавних електрана у Србији закључно са Великим Градиштем 1914. године.

–Први пренос електричне енергије у Србији извршен је од хидроелектране „Вучје“ до Лесковца, далеководом дужине 17 километара за потребе ткачница „српског Манчестера“ и осветљавање Лесковца. Хидроелектрана „Вучје“ уврштена је у програм „Мајлстон“, листу најважнијих објеката и достигнућа у електротехници, чиме је постала део светске техничке баштине – каже Марија Јовић из Музеја Никола Тесла.

До 1931. године извршена је електрификација свих већих градова у Србији, док је почетком осамдесетих година она и завршена.

Пејшар Јоксовић

Извор: „Електрификација Србије, од Ђетиње до Ђердаја“

СРЕЋНА И УСПЕШНА 2022. ГОДИНА

ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈА
СРБИЈЕ